

Бела књига изборних нерегуларности на локалним изборима у општини Лучани

Локални избори у општини Лучани расписани за 16. децембар 2018. године праћени су стварањем недемократске атмосфере пре расписивања избора и низом изборних нерегуларности у току предизбоне кампање и на сам изборни дан. Овим извештајем желимо да покажемо и документујемо како изгледа изборни процес за једне локалне изборе у Србији, који су према ономе што смо евидентирали далеко од фер и демократских избора какве треба да имамо у Европи у 21. веку.

АТМОСФЕРА У ОПШТИНИ ЛУЧАНИ НЕПОСРЕДНО ПРЕ РАСПИСИВАЊА ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА

Будући да је било познато да локални избори у општини Лучани по закону треба да се одрже до краја 2018. године, владајућа Српска напредна странка је и пре формалног расписивања избора започела са низом активности у овој општини које су за циљ имале стварање атмосфере страха и резултирале нарушавањем демократске атмосфере и слободног изборног процеса.

1. Присуство активиста СНС, осведочених криминалаца и притисци на бираче

У општини Лучани месец дана пре самог расписивања избора је примећено присуство више десетина активиста СНС који су пореклом ван ове општине, и то највише из војвођанских општина (Панчево, Вршац, Нови Сад, Шид...). **У самим Лучанима и околним општинама закупљени су смештајни капацитети и смештени су људи који су више пута препознати као активисти СНС који на свим ванредним и редовним локалним изборима врше притиске и насиље.** Предводе их потпредседници ИО СНС Бранко Маловић и Лука Петровић. Њих 86 смештено је у хотелу „Парк” у Ивањици. У овој функцији је и извесни Славко Вујовић из Лучана, телохранитељ Данила Вучића, сина председника Србије, као и осведочени криминалци са севера Косова и Метохије на челу са Зораном Милојевићем Зељом, који је пратио Марка Ђурића на преговоре у Бриселу. Они се отворено баве претњама и уценама грађана. Сви државни органи укључујући безбедносни апарат Републике Србије стављају се у њихову функцију. На располагању су им и возила запослених и ресурси јавних предузећа Аутономне покрајине Војводина и јавних предузећа Републике Србије.

Део ових активиста су запослена лица у наведеним локалним самоуправа која се не налазе на свом радном месту. Они обилазе домаћинства по Драгачеву, поклањају кућне пакете (кафа, шећер, брашно...), нуде бесплатне здравствене прегледе (које раде несвршени студенти медицине), бесплатне викенде у Новом Саду за пензионере, као и посао за незапослена лица, и тиме врше противзаконити утицај на бирачку вољу.

Други део активиста су познати криминалци предвођени Зораном Милојевићем Зељом и њихова улога је стварање атмосфере страха и вршење притисака на опозиционе бираче, активисте и потенцијалне кандидате за одборнике на опозиционим листама.

2. Злоупотреба јавних предузећа:

У више сеоских месних заједница примећени су интензивни радови на инфраструктури који нису вршени пуне четири године од претходних избора. У питању су асфалтирања путева, пошљунчавања атарских путева, реконструкција сеоских мостова, постављање бетонских бандера (без каблова), уз асистенцију републичких јавних предузећа и коришћење машинског парка других општина из Србије. Директор „Путева Србије” Зоран Дробњак директно је преусмерио државна средства у предизборну кампању у Лучанима и обећао¹ (дао налоге) за 20 километара новог асфалта у више села (Дучаловићи, Милатовићи, Вича, Вучковица, Живица, Горачићи, Котража, Каона, Горњи Дубац...) упркос томе што се радови не могу извршити у току зимског периода и ван редовног годишњег плана рада овог јавног предузећа.

3. Случај фабрике Милан Благојевић – притисци на раднике и на независно извештавање

У периоду пре расписивања избора на ТВ Прва, у емисији „Живот прича“ коју уређује водитељка Татјана Војтеховски говорило се о случају трагичне погибје радника у фабрици Милан Благојевић – наменска. Подсећамо ово је фабрика наменске индустрије у државном власништву која запошљава преко 1100 људи из општине Лучани и у тој фабрици је у августу 2017. године погинуо радник Миломир Миливојевић од када се воде полемике о безбедносним условима у овој фабрици. Емисија „Живот прича“ је посветила неколико серијала овој теми. Представници фабрике су такође позвани у емисију, али су истакли да им је Министарство одбране наложило да о овим случајевима не смеју да говоре у јавности.²

Након тога је директор фабрике, Радош Миловановић извршио притисак на председника синдиката који је организовао протест радника против поменуте емисије. Радници су под претњом отказом долазили на протест. Незапамћено је да се на овакав начин организује протест против једне телевизијске емисије чиме је извршен притисак на независно извештавање.

Притисак на раднике и њихове породице је додатно извршен доласком шефа Безбедносно информативне агенције, Братислава Гашића неколико дана по расписивању избора- у периоду састављања изборних листи. Шеф БИА обавио је разговоре са руководством фабрике и наредио потчињавање свих ресурса и структуре МБ наменска резултату СНС. Након ове посете, сви кандидати опозиционих листа, а запослени у фабрици, били су присиљени да се повуку.

¹ https://www.youtube.com/watch?v=DcBwdA5sw_8

² <http://www.prva.rs/vesti/info/142502/radnici-fabrike-milan-blogojevic-protiv-emisije-zivot-prica-novinarka-prve-salica-mesta-.html>

СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРНОГ ПРОЦЕСА И ИЗБОРНА КАМПАЊА

Након расписивања избора 29. октобра 2018. године настављено је са нерегуларностима.

1. Злоупотреба Општинске изборне комисије

На првој седници ОИК по расписивању локалних избора утврђен је изглед образаца за предају изборних листи и процедуре за спровођење избора. Међутим, сви обрасци и процедуре су били доступни Српској напредној странци пре самог састанка и пре њихвоог јавног објављивања, те је ова странка прикупила потписе и предала листу пре него што су обрасци уопште били доступни осталим листама.

Тиме се директно ставило до знања да органи за спровођење избора нису независни и да се одлуке, обрасци и процедуре прво установљавају на страначким органима СНС.

Након прикупљања потписа за опозиционе листе налогом СНС противзаконито се отуђују подаци кандидата за одборнике и списак и лични подаци потписника опозиционих изборних листа.

Анализом кандидата за одборнике опозиционих листа СНС креће у пројекат који треба да доведе до тога да се опозициони кандидати повуку са листа. Кандидати који су запослени у државним предузећима, нарочито они који су запослени у фабрици МБ наменска добијају претње отказима. Поред тога врши се притисак и на приватне предузетнике код којих су запослени кандидати за одборнике са опозиционих листа. И коначно ови људи се уцењују тиме да државне фирме попут ЈП Путеви Србије неће асфалтирати села или извршити друге услуге уколико се ти кандидати не повуку, чиме ти кандидати долазе под притисак своје локалне заједнице, бивају таргетирани као кривци за стопирање развоја села и бива им онемогућено нормално учешће у изборном процесу.

Поред кандидата, на мети претњи и уцењивања нашли су се и сви они који су дали потпис за опозиционе листе на овим локалним изборима. Активисти СНС позвали су сваког потписника појединачно и обишли их у њиховим кућама. Потписницима је прећено да ће они или чланови њихових породица добити отказ, да у њиховим насељима неће бити асфалтирани путеви итд.

Тамо где то није давало ефекат, укључивали су се криминалци и функционери СНС који су познати по вишеструком насилничком понашању као што су Зоран Милојевић Зеља и Славко Вујовић који су вршили додатан притисак на све ове људе.

Након притисака на потписнике опозиционих листи и активисте следи притисак на људе одређене да у име опозиције контролишу изборе, а то су чланови и заменици чланова бирачких одбора. ОИК доставља СНС списак свих опозиционих чланова бирачких одбора које посећују локални СНС активисти потпомогнути криминалцима и од њих траже да не евидентирају кршења закона на бирачком месту или да се не појаве на бирачким местима. На

њих се врши притисак и преко послодаваца где раде – послодавци их моле да не стављају њих и фирму у незгодан положај својим политичким активностима. Најрадикалнији пример ових притисака је случај члана бирачког одбора листе Савеза за Србију, Д.Л, којем је послодавац претио отказом уколико на дан избора оде на бирачко место и изврши своју улогу члана бирачког одбора.

2. Злоупотреба општинских оверивача

Велики део скупљених потписа за листу СНС није уредно прикупљен, јер потписници изборне листе нису дошли лично да потпишу изјаву подршке пред општинским оверивачем уз утврђивање идентитета увидом у личну карту, већ су активисти СНС прикупили њихове личне карте, ставили и оверили њихов потпис без њиховог личног присуства - што је противзаконито.

Општински оверивач као институција локалне самоуправе тог тренутка престаје да буде инструмент спровођење закона и постаје инструмент Српске напредне странке.

3. Злоупотреба јавних предузећа, државних ресурса и информација

У радно време и о државном трошку општину Лучани посећују високи државни функционери који злоупотребљавају државну функцију за страначку пропаганду. До сада су забележене злоупотребе које су вршили државни секретар у Министарству пољопривреде Жељко Радошевић, државни секретар у Министарству омладине и спорта Дарко Станић, помоћник министра омладине и спорта Снежана Клашња, министар без портфеља за демографију и популациону политику Славица Ђукић Дејановић, директор „Србијавода” Горан Пузовић, директор „Путева Србије” Зоран Дробњак, министар омладине и спорта Вања Удовичић и министар одбране Александар Вулин. Такође, сва јавна предузећа неплански и ванредно опредељују средства и пројекте за период непосредно пре и у току самих избора.

Поред тога сви запослени у јавним предузећима у општини Лучани добијају налог да својим претпостављенима доставе списак сигурних гласова за Српску напредну странку, и прети им се отказом или распореживањем на ниже платне разреде уколико то не учине, а запослени у јавним предузећима из других градова у Србији (Панчево, Шид...) проводе своје радно време радећи кампању за Српску напредну странку у Лучанима што посебно кулминира на сам изборни дан, када су директор Туристичке организације Панчева, Никола Стоиљковић, директор Културног центра Панчево – Немања Богданов и други запослени из јавних предузећа виђени на бирачким местима, снимљени како фотографишу новинаре телевизије Н1 и прете људима.

Никола Стоиљковић

Немања Богданов

Сви расположиви спискови јавне управе (евиденције центара за социјални рад, евиденције корисника пољопривредних субвенција, спискови корисника стипендија, сви директни и индиректни корисници буџета) стављају се на располагање изборном штабу Српске напредне странке, чиме се све јавне установе и ресурси потпуно стављају у функцију једног изборног штаба.

Такође, завршна конвенција СНС одржана је противзаконито у спортској сали средње школе „Драгачево” у Гучи.

Након што постаје јасно да је цео државни апарат притиснут и условљен почињу притисци на приватне предузетнике и приватни сектор. Послодавци свој страх од репресије државног апарата преносе на своје запослене и врше притисак на оне који су активисти и бирачи опозиционих листи да својим потписом не гласају за листе опозиције.

Заокружује се ланац људи који су забринути за своју егзистенцију

4. Злоупотреба служби безбедности – БИА и МУП

Као последица посете шефа БИА, Братислава Гашића фабрици Милан Благојевић - наменска свим радницима ове фабрике забрањено је учешће на опозиционим скуповима, давање потписа за изборне листе опозиције и кандидовање за одборнике на тим листама.

Српска напредна странка прати опозиционе активности, трибине, комуникације. Након тога се организују активисти СНС потпомогнути батинашима који људе упозоравају да су виђени на фотографијама, скуповима, како разговарају са опозиционим кандидатима чиме им се даје до знања да су праћени и да им је угрожена безбедност ако наставе са овим активностима. С

обзиром да нема одговора полиције на ове претње и активности, људи се осећају незаштићено и постају уплашени за своју безбедност и безбедност својих породица.

У овој изборној кампањи, по први пут се МУП директно ставља у функцију изборног штаба једне политичке странке. Не само да полиција не реагује да би заштитила грађане од претњи којима су изложени већ долази и до привођења кандидата за одборнике опозиције из потпуно баналних разлога.

Након што је на друштвеним мрежама објављен снимак на којем се види како заменик председника општине Лучани, Миливоје Доловић покушава да поткупи кандидата за одборника листе Савеза за Србију, Вукашина Вујовића, што овај одбија, Вукашин Вујовић бива приведен у полицијску станицу на информативни разговор. Као разлог је наведена банална чињеница да је његов аутомобил био паркиран у непосредној близини плаката Александра Вучића који су исцепани, и наведено је да је Вујовића пријавио лично Миливоје Доловић.³

Све ово праћено је и координисаним медијским нападом и карактерисањем опозиционих кандидата као насилника са насловима попут „Насилници из опозиције исекли Вучићево лице“.

Кулминацију злоупотребе МУП-а доживљава на сам изборни дан о чему ће бити више речи у наредном одељку.

ИЗБОРНИ ДАН

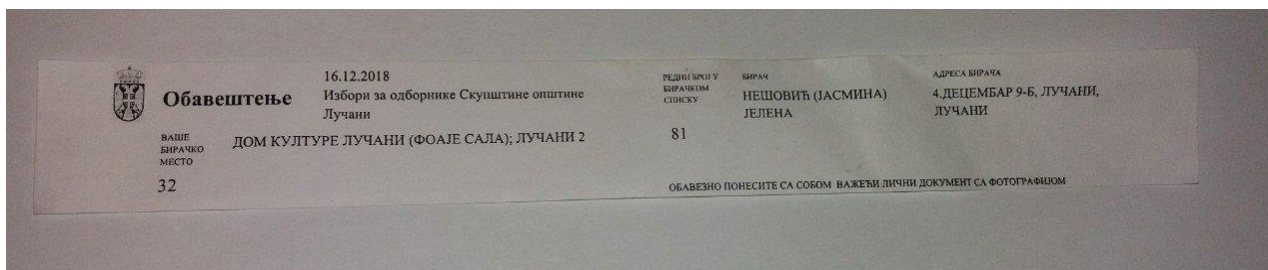
У току самог изборног дана примећене су бројне нерегуларности. „У околностима где се на локалним изборима води функционерска кампања, врше притисци на бираче и бележе бројне неправилности, није омогућено изражавање слободне воље грађана”, изјавио је шеф Црта посматрачке мисије Раша Недељков.⁴

На бирачким местима примећене су неправилности, као што су неправилно уређена бирачка места, промотивни материјали изборних листа у кругу мањем од 50 метара и употреба мобилних телефона на бирачким местима.

Примећено је да су на бројне адресе стигли позиви за гласање људима који не живе на тим адресама, што говори како о проблему бирачких спискова тако и о могућности да су многа лица из других општина пријавила пребивалиште у општини Лучани непосредно пре избора,

³ <https://moravainfo.rs/2018/12/naprednjaci-u-lucanima-nastavljaju-sa-pritiscima-kandidat-szs-pozvan-na-informativni-razgovor-u-policiju/>

⁴ <http://crta.rs/izbore-u-lucanima-obelezile-nepravilnosti-i-pritisci-apsolutnu-vecinu-osvojila-lista-aleksandar-vucic/>

Такође примећене су неправилности као што су гласање без личних исправа, кршење тајности гласања, некоришћење невидљивог спреја и УВ лампе, као и случајеви вођења паралелних евиденција гласача на бирачким местима, што су потврдили извештаји посматрачке мисије Црта⁵, као и видео снимци документовани на терену.

На следећем снимку се јасно виде активисти СНС који воде паралелне спискове непосредно поред бирачких места: <https://www.youtube.com/watch?v=Q-SG2OmsGLY>.

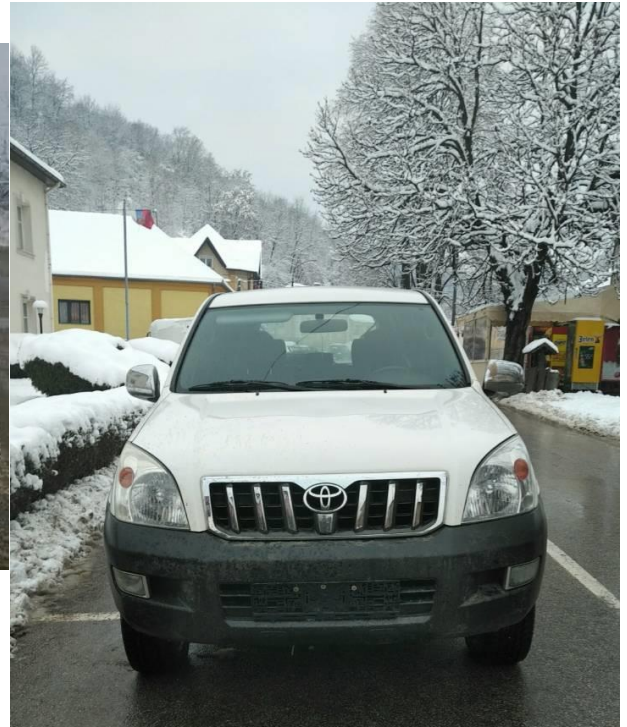
Како је изјавио један од чланова СНС – он „не види шта је ту проблем јер једно парче папира не може ништа променити“ и наводно није знао да је то противзаконито: <https://www.youtube.com/watch?v=Q1evEzmRPwo>

У току дана у самим Лучанима примећено је више од више од 200 аутомобила са регистарским таблицама из других места (Панчево, Нови Сад, Вршац, Београд, Косовска Митровица) која су кружила општином, одвозила и довозила људе на бирачка места, упадала у дворишта у селима, стајала паркирана непосредно поред бирачких места са активистима СНС који воде паралелне спискове бирача, што се види и на горе постављеном снимку.

На следећем снимку се може видети како човек са регистарским таблицама из Сомбора одвози старију жену са бирачког места: https://www.youtube.com/watch?v=vG_J4LRwTGI.

На бирачким местима су примећена и возила без регистарских таблица.

⁵ <http://crta.rs/izbore-u-lucanima-obelezile-nepravilnosti-i-pritisci-apsolutnu-vecinu-osvojila-lista-aleksandar-vucic/>

Снимак возила са прекривеним таблицама: <https://www.youtube.com/watch?v=4HEX4xxncJs>

Поред притиска на бираче, у току изборног дана притиске су трпили и новинари и посматрачи које су активисти СНС и запослени у јавним предузећима фотографисали, вербално нападали, нису им дозвољавали да приступе бирачким местима, а забележен је и случај да су на аутомобилу посматрача из ЦРТА пробушне гуме.⁶

Оно што је посебно забрињавајуће је да је злоупотреба МУП-а на изборни дан доведена до крајњих граница. Припадници МУП-а, не само да нису заустављали возила без таблица или са прекривеним таблицама већ нису реаговали ни на какве пријаве грађана и опозиционих активиста о томе да их прате активисти СНС, да им прете. Полиција није реаговала чак ни на пријаву да су активисти СНС у комбију без таблица покушали да изгурају са пута аутомобил са активистима листе Савеза за Србију.

На следећем снимку се види како активисти Савеза за Србију покушавају да пријаве случај а полицајци у патролним колима им кажу „да нису још преузели дужност“ и одлазе: <https://www.youtube.com/watch?v=s-yLxuARy7s&feature=youtu.be>

Кулминација злоупотребе полиције у партијске сврхе десила се у току послеподнева када је ухапшен активиста изборног штаба Савеза за Србију Борко Пушкић, који је и председник Извршног одбора Двери, а онда у полицијској станици задржано још четворо активиста који су били са њим (Милован Јаковљевић, Павле Јаковљевић, Александар Дробњак и Ненад Петрић). Они су задржани у полицијској станици скоро 3 сата чиме су онемогућени да учествују у активностима у току изборног дана и чиме је додатно проширен страх на све активисте опозиционих листи у Лучанима.

⁶ <http://crta.rs/izbore-u-lucanima-obelezile-nepravilnosti-i-pritisci-apsolutnu-vecinu-osvojila-lista-aleksandar-vucic/>

Када је накнадно приведен и Лазар Ђуровић, функционер Народне странке и активиста Савеза за Србију, представници ове листе отишли су у полицијску станицу и тамо затекли државну секретарку Министарства унутрашњих послова, Дијану Хркаловић.

У складу са позитивним законским прописима Републике Србије, министар, државни секретар и сва друга лица које Влада поставља политички у МУП-у нису овлашћена службена лица и немају шта да траже на оперативним пословима МУП-а. С обзиром да је министар Небојша Стефановић признао⁷ да је лично он упутио Дијану Хркаловић у Лучане да врши оперативне послове у Лучанима је очигледно признање кршења закона и злоупотребе службеног положаја у партијске сврхе. Њеним присуством је извршен притисак на полицијске службенике у Лучанима и они су онемогућени да адекватно раде свој посао у току изборног дана.

СИСТЕМ КАПИЛАРНИХ ГЛАСОВА

Систем прикупљања капиларних гласова који је Српска напредна странка спровела у општини Лучани и којим је злоупотребила све државне ресурсе и додатно извршила притисак на бираче заслужује да буде објашњен у овом посебном одељку.

Овај систем функционише на неколико нивоа.

Ниво 1 чине кандидати за одборнике СНС који су дужни да све чланове своје породице имају на списку капиларних гласова.

Ниво 2 чине чланови СНС и њихове породице

Ниво 3 чине запослени у јавним предузећима и њихове породице и он функционише на следећи начин: Свим руководиоцима јавних предузећа и институција се прети отказима или распоређивањем на ниже плаћена радна места уколико не обезбеде гласове својих запослених укључујући и њихове породице. Те породице се евидентирају, позивају и проверавају више пута а на сам изборни дан возилима јавних институција активисти СНС долазе код њих, возе их на гласање и враћају назад.

Ниво 4: На основу злоупотреба свих расположивих спискова јавне управе (евиденција центара за социјални рад, корисника пољопривредних субвенција, корисника стипендија, директних и индиректних корисника буџета) задужују се људи који су већ изведени на гласање да позову људе са свих тих спискова да би изашли и дали глас СНС. Истовремено ти људи бивају позивани и из СНС. У периоду од 15 до 18 часова бивају извођени људи по овом систему. Одмах након успостављања комуникације са њима код њих се долази возилима и воде све на гласање. Људи застрашени да ће изгубити стипендије, социјалну помоћ...

Ниво 5: Куповина гласова и притисак. Након 17 часова укрштањем паралелних бирачких спискова са бирачким списковима бирачког одбора почиње обилазак људи за које се

⁷ <http://rs.n1info.com/Vesti/a444718/Stefanovic-o-Hrkalovic-i-Lucanima.html>

претпоставља да или нису хтели да изађу на изборе или су претпостављени гласачи опозиционих странака. Након свих притисака пре, у току и на сам изборни дан, а нарочито ефектом привођења опозиционих активиста које почиње у поподневним сатима на људе се оставља утисак да је бесмислено и опасно гласати за опозиционе листе него им се и нуди новац. Они бивају одвођени на бирачка места у самом финалу изборног дана.

За ове намене користе се возила без регистарских ознака и без налепница, углавном ципови, док припадници МУП имају стриктну инструкцију да таква возила не заустављају и не легитимишу.

ЗАКЉУЧАК

Локални избори у Лучанима нису издвојен случај и послужили су нам да прикажемо како Александар Вучић коришћењем насиља, злоупотребом државних ресурса, медија и огромне количине новца којом располаже претвара изборе у сушту супротност демократији и демократском процесу. Овима је слободна размена мишљења поништена, а на делу је насиље и борба за опстанак на власти.

Опозиција у Србији се сложила око тога шта су услови за одржавање слободних и поштених избора у нашој земљи и овај извештај је још један показатељ да без испуњавања тих услова избора у Србији више не може бити.